

HALİKARNAS BALIKÇISI

**Ege'den Denize
Bırakılmış Bir Çiçek**

Hazırlayan:
Şadan Gökövalı

BİLGİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

Halikarnas Balıkçısı (yaşamöyküsü)	7
“Ege’den Denize Bırakılmış Bir Çiçek” İçin (Şadan Gökovalı)	9

Ege Kıyılarından

Knidos Afroditisi	15
Yedi Adalardaki Balık Bankası	27
Tam Çoban	35
Ege’nin Öfkesi	38
Halikarnas	43
Altmış Altı Bükün Oynadığı Oyun	50

Ege’nin Dibi

Karaoğlan	55
Çingene Ali	63
Deccal	68
Değirmenci Ateşoğlu Nasrettin	73

Gülen Ada

Gülen Ada	79
Fırıncının Kızı	84
Hayatımın Romanı	88
Cura	95
Turgut Reis	101
Cennet Gemisi.....	105

Merhaba Akdeniz

Gündüzü Kaybeden Kuş	111
Kancay	114
Neyzen	122
Denizkızı	126
Son Türkü	131
Unuttuğu Türkü	135
Tünek Ahmet	140

Yaşasın Deniz

Yaşasın Deniz	149
Balıkla Kabak	156
Haydi Süngere!	160
Deniz Eri Mahmut	164

Önceki Kitaplara Girmemiş Öyküler

Ateş Fatma	173
Ayşe Kadın'ın Günahı	181
Bir Gecekondu	184
Mısır Buğday	188
Eşler	194
Aferin Bre Yavru!	199
Kara Ayşe	204
Lahana, Biber Turşusu	208
Divan Reis	213
Hırsız Selim	218

HALİKARNAS BALIKÇISI (1890-1973)

“Tarih sahibi” Sadrazam **Cevat Paşa**’nın kardeşi, tarihçi-yazar-vezir **Mehmet Şakir Paşa** Girit’te sefirken,⁹ eşi **İsmet Hanım**, 16/17 Nisan 1890 gecesi bir oğlan doğurdu. Çocuğa, anasının o gece düşünde **Musa Peygamber**’i görmesi dolayısıyla “Musa”, amcasının ve babasının adlarından ötürü “Cevat Şakir” adları verildi.

Musa Cevat Şakir’in çocukluğu, babasının atandığı Atina/Faleron’da, beş yaşından sonra İstanbul/Büyükkada’da geçti. Bu yıllarda resim yeteneğiyle dikkati çeken **M.C. Şakir**, bir yandan özel dersler alırken, bir yandan Büyükkada Mahalle Mektebi’nde okudu. İngilizceyi hayli iyi kavradığı için, hazırlık okumadan Robert Kolej birinci sınıfına alındı. Bu okulu, ilk mezunlarından biri olarak pekiyi dereceyle bitirdi.

Kendisi, kendini bildi bileli denizci olmak istiyordu. Ama ailesinin ısrarı üzerine İngiltere’nin Oxford Üniversitesi’ne gönderildi. Orada “Yakın Çağlar Tarihi” bölümünde öğrenim gördü. Bu arada, Oxford’un ünlü kitaplığından yararlandı.

Yurda dönünce İstanbul’da, çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazdı, karikatür ve kapak resimleri çizdi (1910-1925).

Resimli Hafta dergisinin 13 Nisan 1925 günlü sayısında, “Hapishanede İdama Mahkûm Olanlar Bile Bile Asılmaya Nasıl Giderler?” başlığı ve **Hüseyin Kenan** imzasıyla yayımlanan

⁹) *Meydan Larousse* (XI/710-a) “Resmo kumandanı”; *Osmanlı Tarihi* (Enver Ziya Karal, VIII/143) “komiser” diyor.

yazısı yüzünden üç yıl kalebentlikle Bodrum'a sürüldü. Cezasının son yarısını İstanbul'da geçirdikten sonra yeniden döndüğü Bodrum'da yaklaşık çeyrek yüzyıl kaldı. Bodrum'un Karia çağındaki adından esinlenerek **Halikarnas Balıkçısı** takma adını kullanır oldu. Bodrum'un gelişmesine ve Anadolu uygarlığının tanınıp tanıtılmasına olağanüstü katkılarda bulundu.

Servet-i Fünun, *Cumhuriyet* ve daha sonra *Demokrat İzmir* gibi dergi ve gazetelerde **Halikarnas Balıkçısı** takma adıyla yazdığı yazı, hikâye ve romanlarla uluslararası üne kavuştu.

Çocuklarının ortaöğrenimleri için 1947'de yerleştiği İzmir'de gazetecilik, yazarlık ve turist rehberliği yaptı. 13 Ekim 1973 Cumartesi günü saat 15.10'da İzmir'de öldü ve Bodrum'da "manevi oğlu" **Şadan Gökovalı** ile birlikte seçtiği yerde gömüldü.

“EGE’DEN DENİZE BIRAKILMIŞ BİR ÇİÇEK” İÇİN

Anadolu’nun zenginlik ve güzelliklerini, ilerinde yarım yüzyıl yaşadığı Ege balıkçı ve s ngercilerinin yaşantılarını şiirli bir dille anlatan **Halikarnas Balıkçısı**’nın bu kitapta okuyacağınız öyküleri, beş öykü kitabından seçilmiştir. Bazıları iki kitabında birden yayımlanmış olan öykülerin seçimi, **Halikarnas Balıkçısı**’nın görüşü alınarak yapılmıştır.

Derleyen; yazarın görüş ve isteğine uyarak, öykülerin asıllarındaki eskimiş sözcük ve deyimleri, günümüz Türkçesine çevirmeye çalışmıştır. Bazı dil yenileştirmeleri, basılmış kitaplar üzerinde ya da derleyence okunurken, **Halikarnas Balıkçısı** tarafından yapılmıştır.

Semelerde, yazarın şiirli ve müzikli dilinden, doğa ve insan sevgisinden, tanıtım ve duygusal gücünden örnekler verilmeye çalışılmıştır.

şadan Gökovalı

*Güney Anadolu'nun o masmavi göğü,
menekşe denizi, ışığı ve toprakları,
çesit çesit ağaçları; yemişler, çiçekler,
insanlar, uygarlıklar yetiştirmişti.
Bu hikâyeler de, o cennet gibi ellerin,
dağ otlarının, kıyılarının,
vahşi kayalarının, yıkıntılarının ve
açık denizlerin ürünüdür.
Hepsini yine onlara adıyorum.*

Halikarnas Balıkçısı

EGE KIYILARINDAN

KNİDOS AFRODİTİ

Dünyanın meçhul yeri kalmadı derler. Anadolu'da Knidos adlı bir yer vardır. Orasını malum saymak abartma olur. Knidos'a arasına balıkçılar uğrarmış. Ben bir tanesini yakaladım. Adam anlatıyordu:

Kılavuzumuz hava ve hevesimizdir. Su değirmeni dönerken, suları köpürte köpürte arkaya savurduğu gibi, biz de denizleri, kıyıları, kentleri, her günkü usandırıcı yaşamayı, yolu yöntemi, kuralı hep fırlata fırlata; dümenimizi talihe, pruvamızı da açık ufuklara havale ederiz.

Bu denize "Ege" ya da "Arşipel" denir. Çünkü altı-yedi bin yıl önce kayığı ilk yüzdüren dalgalar ve dalgalara ilk binen kayıklar hep buralıydılar.

Ege, olağan arzuları uyandıran bir deniz değildir. Neden Yedi Harika'nın dördü, beşi hep Ege kıyılarında gün gördüler de, başka yerlerde yükselmediler? Kayığın sağından solundan binlerce uçan balık, exocet* denizden havaya fırlar.

Kayık, deniz serpintisi ve binlerce balığın yeşil yeşil kanatlarının fişiltisi ile birlikte süzülüp açılır. Bu Ekvator bahlıklarının burada bulunuşları, iklimin ne kadar tatlı olduğunu gösterir. İklim tam insan boyundadır. Sıcağı da, soğuğu da insan tahammülünü aşmaz. İklimi paltoyla, sobayla ya da yelpazeyle düzeltmeye gerek yoktur. İşte bundan dolayı buradaki şekillerin –gerek fikri, gerek mimari– niteliği doğru-

*) Bir tür kırlangıç balığı.

luktur; yalan, ikiyüzlülük cicibicileriyle örtünüp gizlenmeyi kabul etmezliktir. Bunun örneği de, Knidos kıyılarıdır.

Anadolu'yu bir yere bakar varsaysak, onun ancak denize baktığını düşünebiliriz. Anadolu'nun bütün kolları Ege Denizine açılmıştır. Bu kollardan en güneydeki Datça Yarımadasıdır. Sanki Anadolu, denize sevgisinden, Ege köpüklerine atılmış ve kırk beş mil uzanan Datça Yarımadasını yaratırken, Kriyo Burnunda, "İşte Arşipel, bak senin koynuna geldim! Çünkü ben, senin Knidos'unum!" diye bağırmıştır. Bundan dolayı Datça Yarımadası, Anadolu'nun Knidos'ta şakıyan dilidir.

Burun pek uzun ve yalınsızdır. Elli-altmış metre yüksekliğe kadar bir çalısı olmayan yalçın kayalara bakılırsa, kışın deniz ya da serpintilerin taa oralara yükseldiği anlaşılır. Burun denizle baş başa kalmıştır. Esintisine göre Cebelitarık'tan, Trablusgarp'tan ve Mataban Burnundan gelen dalgalar, gönüllerinin yettiğince kabarıp hızlanmak fırsatını bulduktan sonra, sonunda Anadolu'nun bu heybetli burnuna gelirler ve taşkın sevgilerden patlayan bir yürek gibi, Knidos'u yupyumuşak köpükleriyle sararlar. Böylelikle Knidos Ege'ye, Ege de Knidos'a kavuşur.

Knidos kenti, Kriyo (Tekir) Burnunun tam ucunda ve burnun sağlı sollu eğimlerindedir. Bir sağda, bir solda dalga-kıranlı iki limanı vardır. Oraya ilk kez, gurup denizde kızarıp menekşe dalgalarda morarırken vardık. Balık paraketemizin baş şamandırasını kuzey limana attık. O limanda milattan dört yüzyıl önce Knidoslu Konon, koca bir Lakademon filosunu müthiş bir deniz savaşında yenmişti. Yirmi yıl önce bir balıkçı arkadaş, bu limanın dibinden som altından yapılmış iki şarap kupası çıkarmıştı. Bunlar Dorik düzende oyulmuş ve işlenmişti. Oraya ilk vardığım ve gözlerimi çevremde gezdirdiğim zaman şaşkınlığım büyüktü. Fakat, şaşkınlığım ne denli büyük olursa olsun, oranın güzelliği daha büyüktü.